

in leti v južne pokrajine. To je pot čez 100.000 km. Mali severni galebi, ki so doma v severnih ledenih krajih, lete prezimovat v Južno Ledeno morje. Torej prelete pot s severnega tečajnega ozemlja v južne tečajne pokrajine.

Vsaka ptičja vrsta leti popolnoma svojo selitveno pot, napravlja ovinke in premaguje različne ovire. Tako nekatere vrste zlahka prelete visoke Alpe, druge pa se jim ognejo. Povodne ptice slede vodi, ker to zahteva njihov način življenja. Zato ima njihova zračna pot polno ovinkov.

Štorklja in njena družina

Seveda imajo ptice različne potovalne sposobnosti. Nekatere lete hitro, druge počasneje. Navadno prelete do 70 km na uro. Spet so nekatere vrste sposobnejše in vztrajnejše, lete 1000 km in več brez prestanka, druge pa le nekaj sto kilometrov. Deževnik preleti tudi 1000 km, čaplja pa le do 200 km dnevno.

Nekatere vrste imajo med selitvijo točno določen dnevni red. Dnevni potovalci lete zgodaj zjutraj in počivajo opoldne, nočni potniki pa lete ponoči in počivajo zjutraj. Seveda ne smemo misliti, da lete te ptice vedno po ves dan. Čaplja leti le nekaj ur dnevno, isto tudi druge ptice. Ostali del dneva porabijo za odmor. Vse ptičje vrste ne odpotujejo istočasno, zato pa se tudi na spomlad vračajo v različnih dobah.

Na dolgem potovanju preti drobnim, pa tudi močnejšim in večjim selivcem polno nevarnosti. Mnogi ptički opešajo zaradi lakote in onemoglosti ter poginejo. Povsod pa preti polno nevarnosti in sovražnikov. Vreme, živali, a tudi človek redči vrste pisanega ptičjega rodu.

Ko minejo dolgi, megleni in mnogokrat pusti zimski dnevi, se začno vračati tudi naši krilatci. Navadno prilete samci prvi in poiščejo kraj, kjer bodo domovali. Med delom si veselo prepevajo ter čakajo vrnitve samičk.

Ptičja vrnitev nam oznani čas veselja, petja in novega življenja.

Milan Skrbinšek

O zlata otroška doba

Da, tako lahko brez vsakega olepšavanja imenujem čas svoje zgodnje mladosti. Saj so bili tisti časi pred petimi desetletji, ko sem se podil in rasel jaz, tako različni od poznejših desetletij, kakor se razlikuje lep sončen dan v cvetoči pomladi od mrkega jesenskega dneva. O vojni takrat po svetu ni bilo ne duha ne sluha.

Tudi družine so živele lepo, mirno, brezskrbno življenje. Da, brezskrbno in — mirno življenje. In ta mir, ki ga ni kalila nestrpnost staršev in otrok, ta boleštna nestrpnost, ki je v težkih in razburkanih časih od prve svetovne vojne sem le preveč razumljiva, ta mir je bil tisti mehki, topli veter, ki nas je vse zazibaval v lepo družinsko življenje.

Če pa se je kdaj naselila za nekaj časa v družino skrb zaradi kakega nepredvidenega dogodka, mi otroci tega nismo občutili, ker sta oče in mati premagovala vsako težavo na skrivnem, kadar sta bila sama med seboj, ter sta otrokom kazala tudi tedaj vedno svoje vedro lice.

Zato vam bo pač ta lepa prešernost in brezskrbnost moje mladosti, ki vam jo bom poskušal pričarati pred oči, razumljiva.

Lansko leto sem vam pripovedoval, kako sem že kot otrok in dijak igral na diletantskem odru; letos pa vam bom podal nekaj onih blestečih slik, ki so se nizale na rožnato nit moje mladosti poleg doživetij igranja na odru.

Da vas pa lepo neopazno pripeljem z odra na travnike, polja in gozdove, naj vam danes predvsem pripovedujem o naših otroških igrah v hiši in na dvoriščih, v vrtovih ter na zelenih tratah okrog hiše ter ob strmem pobočju ob bregu reke Drave...

I.

Meni in mojima sestrama igralska žilica ni dala miru. In tako smo vzlic temu imeli neke vrste predstav, čeprav brez občinstva, ki bi nas hodilo gledat, tudi tedaj, kadar smo »se igrali«.

Kako to?

Vidite, tudi to naše igranje je bilo večinoma dramatično zasnovano, to se pravi, da smo se igrali tako, kakor bi bili na odru, samo da smo si zgodbe teh iger sproti izmišljevali.

Pred šestintridesetimi leti, ko je bilo meni devet let, smo stanovali v Pfrimerjevi hiši v Mariboru ob levem bregu Drave, tam blizu broda, kjer je danes že vse zazidano. Takrat pa je stala »naša« hiša čisto na samem in daleč okoli nje se je razprostiral ogromen travnik našega premožnega hišnega gospodarja, ki je imel mnogo smisla za nas otroke. Travo je pokosil menda samo enkrat na leto, kajti spominjam se, da je zrastle vedno visoko, visoko...

In po tem travniku smo smeli početi vse, kar je bila zmogla naša domišljija. Otrok nas je bilo v tisti hiši nad trideset; lahko si torej mislite, kako smo ta travnik zdelali.

Vsi smo prebirali pravljice »indijanarice« — povesti o Indijancih. Naša domišljija je bila torej zelo razgreta in polna drznosti. Trava je segla tudi najdaljšemu med nami čez glavo. Ta travnik je bil naš — pragozd. Steptali smo na njem po vsej dolžini in širini dolge in v čudovitih vijugah zveržene in križajoče se poti.

Pa smo ustanovili tabore sovražnih indijanskih naselbin. Jasno je, da smo si okrasili glave z indijanskim, različno pobarvanim perjem; saj je bilo v hiši dovolj perja, ker je imela vsaka družina velik vrt in mnoge od njih kokošnjake. Matere in očetje so nam radi pomagali in izdali rade volje tudi kakšen krajcar, da smo se lahko po indijansko opravili. Tudi s starimi plahtami, raztrganimi rjuhami in preluknjanimi pestrimi prti so nam postregli. — Zasnovali smo

kar na licu mesta cele drame z zmernim začetkom, ki ga je razgibalo kakšno nenavadno dejanje, in s kričavim, hudim zaključkom.

Ta naša »pokrajina« je bila zelo mikavna, kajti sredi »pragozda« se je dvigal »Kameniti hrib«, a na drugem koncu je zevala »Globoka dolina«. A to dvoje je bilo že čisto naše prizorišče, kajti imenovani hrib in dolina sta bila delo naših rok. Poželi smo namreč precejšen kos travnika ter tam izkopali kakšnih pet do šest metrov v širino in dolžino veliko, poldrug do dva metra globoko jamo; izkopano kamenje pa smo znosili na velik kup, pa sta tako nastala »Kameniti hrib« in »Globoka dolina«. Zavzemanje tega hriba je zahtevalo pri naših bojnih igrah vedno zelo mnogo »žrtev«. V Globoki dolini smo ob strmih pobočjih izkopali v zemljo še precejšne rove. Na tem prizorišču se je bilo mogoče seveda sijajno igrati in še danes mi trepečejo živci, ko si predstavljam, kako se je ob začetku od nas zasnovane in igrane igre zdela vsa »dežela« kakor — mrtva... Posamezni sovražni indijanski tabori so se namreč potuhnili v svoja skrivališča in z zadržanim dihom oprezovali po sovražniku, ki je ždel in prežal Bog ve kje...

Le naše indijansko, dobro šolano oko je moglo zapaziti rahlo, a sumljivo valovanje visokih travnih bilk. To so bili vohuni, ki so se plazili čisto tiho po vseh štirih ali pa po trebuhu po onih vijugastih potih pragozda, ali pa so si krčili pot kar med gostim »drevjem«!

Zadrževali smo sapa in — prisluškovali...

Niti v prvi svetovni vojni na ruski fronti, devetnajst let pozneje, nisem bil v najhujših trenutkih tako zelo razburjen! Prav zares!...

Tišina... Nenadno — sumljivo valovanje! — Sumljivi šumi!... Pravi ali samo plod razgrete domišljije in napetih živcev?!... Tu — pritajen krik! — Težak padec!... Spet — tišina...

Bilo bi predolgo, če bi hotel opisati ta vedno bolj razburljiv, vedno hitrejši in vedno glasnejši razvoj napetih dogodkov, ki so dosegli končno z glušnim krikom svoj višek! — Zmagovalci na eni, premaganci na drugi strani! — Nato pa proslava zmage okoli ognja, ki ga je pa »zveza narodov« v Pfrimerjevi hiši (naši očetje in naše matere) označila kot občenevaren pojav ter nam je kasneje zaradi njega »naložila« tako težko odškodnino, da nam je bilo na naših lesenih »tronih« res težko — sedeti!... (Dalje.)

Mirko Kunčič

Moje gosli

*Gosli stare jaz imam,
gosli čudovite:
v njih so pesmi žalostne
in vesele skrite.*

*Kadar rajnke matere
spomnim se — zapoje
struna pesem žalostno;
v njej so solze moje.*

*Kadar v mraku se domov
oče vrne z dela —
mojih gosli pesmica
spet je vsa vesela...*

*Gosli stare jaz imam,
gosli čudovite:
v njih so pesmi žalostne
in vesele skrite.*